

Forslag til forespørgselsdebat om, hvem er grønlander – hvad vi forstår ved grønlandsk identitet?

(Medlem af Inatsisartut Pele Broberg, Partii Naleraq)

Svarnotat

(Naalakkersuisoq for Finanser)

Hvad forstår Naalakkersuisut ved grønlandsk identitet?

Inuit kosmologien sondrede ikke mellem de levende, som mennesker, dyr og planter. Alt hvad der kunne ånde og dø var definitionen på begrebet inuk; uanset om vi var dyr, planter eller mennesker. Tarneq; sjælen var udødelig, og vandrede fra dyr til mennesker, havet, klipperne og fjeldene. Vi var hverken opdelt via vores art, etnicitet eller køn. For sjælen var den samme, bare i en anden fysisk form. Mere rummelig kan definitionen på en inuk ikke være.

Forespørgselsdebatten omhandler identitet. Naalakkersuisuts forståelse af begrebet identitet er, at det grundlæggende bygger på en lighed, noget at være fælles om eller noget at være sammen om. Identitet skabes både på individ-, gruppe- og nationalt-niveau. Og sågar på regionalt og globalt niveau. Identitet er dynamisk, den bliver påvirket af indre eller ydre forandringer så som livsgrundlag og miljøforandringer. Debatten i dag handler om identitet som folk.

På trods af at folkeretten foreskriver folkenes ret til selvbestemmelse, findes der ikke en universal anerkendt definition på hvad et folk er. Lov om Grønlands Selvstyre anerkender det grønlandske folks ret til selvbestemmelse uden at definere hvad det grønlandske folk er. I en grønlandsk sammenhæng kan det grønlandske folk anskues fra tre indbyrdes afhængige vinkler: som et folk, som et oprindeligt folk og fra et statsborgerskabsbegreb. Se bilag 1 for yderligere informationer om disse tre tilgange.

Med andre ord er det ikke nemt at fastslå hvilke kriterier, der skal anvendes, når vi definerer, hvem der er grønlander og hvad den grønlandske identitet er. Af selv samme årsag mener Naalakkersuisut, at det er afgørende, at en eventuel definition af, hvem der er grønlander, skal være en rummelig definition, der tager højde for de mange kulturelle, sproglige islæt og sammenhørigheder, som præger vores samfund. Dernæst skal definitionen også tage højde for de minoriteter, der bor her og har boet her i generationer.

Forfatningskommissionen har blandt andet til opgave at belyse dette spørgsmål. Af kommissoriet for kommissionen fremgår: ”*Det grønlandske folk kan defineres på forskellige måder. Derfor ønskes der [i betænkningen] en diskussion om det grønlandske folk, både fra*

en juridisk og en identitetsskabende vinkel, med inddragelse af hele det i Grønland boende folk.”.

Denne tilgang sikrer, at man hele befolkningen i Grønland tages med på råd, før man endeligt tager stilling til forslagsstillerens spørgsmål, så vi får anskuet det komplekse spørgsmål ud fra så mange synsvinkler som muligt. Herefter vil det kunne være relevant at hæve spørgsmålet op på det parlamentariske niveau i forbindelse med behandlingen af kommissionens betænkning.

Naalakkersuisut kan i øvrigt oplyse, at Afdelingen for Forfatning har udarbejdet en Facebook-side med titlen ”*Sammen former vi fremtiden*”, hvor borgerne har mulighed for at debattere emner af samfundsmæssigt karakter, herunder også emner vedrørende den grønlandske identitet.

Ydermere, i henhold Forsoningskommissionens betænkning har de grønlandske borgere tilkendegivet, at det er et problem, at der ikke er en klar definition på, hvem der er grønlænder.

På baggrund af vore forfædres rummelige og mangfoldige tilgang, ser Naalakkersuisut frem til at høre synspunkter fra medlemmerne af Inatsisartut.

Bilag 1 til svarnotat

Spørgsmålet, *hvem er det grønlandske folk* kan anskues med disse 3 tilgange:

1) Som et folk

I henhold til Lov om Grønlands Selvstyre er det grønlandske folk et folk i folkeretslig forstand. Dermed har det grønlandske folk ret til selvbestemmelse. I kraft heraf har det grønlandske folk ret til frit at bestemme sin politiske stilling/status (om f.eks. selvstændighed) og frit varetage sin egen økonomiske, sociale og kulturelle udvikling.

Selvom der ikke er en entydig definition i folkeretten af ”et folk”, kan der udledes visse grundlæggende principper. Således kan et folk defineres som en gruppe personer, der på baggrund af objektive og subjektive kriterier besidder karakteristika, der tydeligt adskiller dem fra andre folk. Objektive kriterier er blandt andet fælles sprog, historie, etnicitet, kultur og religion. Subjektive kriterier er typisk et særligt tilhørsforhold til et bestemt afgrænset geografisk område, en følelse af sammenhørighed, en fælles skæbne og kollektiv identitet. Som forslagsstilleren også selv skriver, er dette et meget komplekst emne, som nemt kan skille frem for at samle et folk. Et synspunkt, som Naalakkersuisut deler. I definitionen af hvem der er grønlænder – og hvad vi forstår ved grønlandsk identitet, er det vigtigt, at det er en rummelig definition, der omfavner flest mulige, som bor her eller har boet her i generationer.

2) Som et oprindeligt folk

Bekendtgørelse af ILO-konvention nr. 169 om oprindelige folk og stammefolk afgiver heller ingen definition af begrebet ”oprindelige folk”. I stedet opridses der er række kriterier for de befolkningsgrupper som er omfattet af konventionen. Disse dækker:

- stammefolk, hvis sociale, kulturelle og økonomiske forhold adskiller sig fra andre befolkningsgrupper indenfor det nationale samfund, og hvis gruppens status reguleres helt eller delvis af deres egne sædvaner, traditioner, af særlige love eller forskrifter.
- folk som anses som et oprindeligt folk, på grundlag af deres nedstamning fra mennesker, der beboede gruppens aktuelle opholdsland eller en geografisk region i opholdslandet, som gruppen hører under, på tidspunktet for dette lands erobring, kolonisering eller oprettelse af de nuværende statsgrænser, og som uanset befolkningsgruppens juridiske status opretholder nogle af eller alle deres sociale, økonomiske, kulturelle og politiske institutioner.
- Identificering af sig selv som tilhørende et oprindeligt folk betragtes som et grundlæggende kriterium i denne konvention.

I henhold til FN's Deklaration om Oprindelige Folks Rettigheder har oprindelige folk kollektivt og som enkeltpersoner ret til fuld adgang til alle menneskerettigheder og fundamentale friheder som er anerkendt i pagten for FN, Verdenserklæringen om Menneskerettigheder og international menneskeretslovgivning. Ligeledes har oprindelige folk ret til selvbestemmelse og dermed ret til frit at bestemme sin politiske stilling/status og frit varetage deres egen økonomiske, sociale og kulturelle udvikling. Oprindelige folk har ret til at fastlægge deres egen identitet eller medlemskab i overensstemmelse med deres skikke og traditioner. Hver enkeltperson tilhørende oprindelige folk har derudover ret til en nationalitet/statsborgerskab.

3) Som statsborgere

Statsborgerskab er for en person, knyttet til en bestemt stat, og som giver rettigheder og forpligtelser under national lovgivning og internationale konventioner. Disse er blandt andet ret til ophold og arbejde i staten, valgret, ret til sociale ydelser, ret til at eje fast ejendom, værnepligt, borgerligt ombud, diplomatisk beskyttelse m. m.

Retten til statsborgerskab/nationalitet er et fundamentalt princip under international menneskerettighedslovgivning/folkeret. Internationalt er der hovedsageligt to principper for tildeling af statsborgerskab: Jus soli (statsborgerskab på grundlag af at barnet er født på den pågældende lands territorium) og Jus sanguinis (statsborgerskab på grundlag af afstamning). Dertil er der princippet om Jus matrinomii (statsborgerskab tildelt på grundlag af indgået ægteskab). Dansk indfødsret/ statsborgerskab (og som dermed også er gældende for Grønland) er baseret på Jus sanguinis princippet, hvor et barn af danske statsborgere automatisk opnår dansk indfødsrets opnås ved fødslen. Dertil kan udlændinge opnå dansk statsborgerskab efter kriterier fastsat i Lov om indfødsret. Det er værd at bemærke at nordiske statsborgere (Finland, Sverige, Norge og Island) har en nemmere og hurtigere adgang, end andre udlændinge til at opnå dansk statsborgerskab som følge af bekendtgørelsen af nordisk aftale om statsborgerskab.